

Det, der bliver.

Herrens Ord bliver evindeligt.
(1. Pet. 1. 23.)

IKKE FORGÆVES.

Derfor, mine elskede Brødre! bliver faste, urokkelige, altid rige i Herrens Gerning, vidende, at eders Arbejde er ikke forgæves i Herren (1. Kor. 15, 58).

Det er samme Vers, som vi betragtede sidst, men da naaede vi ikke til sidste Del af Verset — „vidende, at eders Arbejde er ikke forgæves i Herren.“

Det er netop godt for Guds Børn, som staar faste og urokkelige paa Troens Grund og bestræber sig for at blive rige i Herrens Gerning, at vide dette.

Hovedgrunden til, at Apostelen minder „Guds Menighed, som er i Korinth“ herom mod Slutningen af dette Brev, er sikkert denne, at den var kommen i Tvivl om Livet efter dette. De var bekymrede over, at saa mange af deres kære henvendte sig til opleve Herrens Genskomst.

Læs 19. V. af samme Kapitel: „Have vi alene i dette Liv sat vor Haab til Kristus, da ere vi de ynkvaerdigste af alle Mennesker.“

Læg saa Mærke til, at Paulus skriver „vidende,“ det samme som „I ved jo“ o.s.v. Han siger ikke blot, at de kan haabe paa Belønning efter dette Liv, men at de ved det.

Videre skal vi henlede Læsernes Opmærksomhed paa, at Ordet „Arbejde“, som bruges her, er stærkere end det, der er brugt foran i Verset i Udtrykket „Herrens Gerning“. Dr. Rördam bruger i sin Oversættelse Ordet „Møje“ i Stedet for „Arbejde“. Ordet i Grundteksten betyder haardt Arbejde, rigtig Anstrængelse.

Apostelen vil altsaa sige, at de slet ikke skal være bange for rigtig at kaste sig ind i et Arbejde for Herren; det skal ikke blive tomt eller forgæves.

Paulus levede og arbejdede selv i den Forvisning, at hans Arbejde, hans Møje ikke var forgæves i Herren. Og vi, som lever saa længe efter kan rigtig se, at det ikke var forgæves. Hvilke Frugter har ikke hans Arbejde og Møje baaret for Verden!

Og de Tusinder, som har fulgt hans Formaning til at staa faste og urokkelige og har stræbt at blive rige i Herrens Gerning, hvilken Frugt har ikke deres Arbejde baaret for Verden! Millioner af frelste Syndere priser Herren derfor.

Og saa herefter — hvilke Frugter vi da skal se af et utrætteligt Arbejde i Herrens Tjeneste, det kan ingen af os udtales om. Det bliver, „hyad Gud har beredt for dem, der elsker ham.“

Altsaa — vi skal ikke bekymre os, hverken Præster eller andre Guds Børn, der staar faste og urokkelige og stræber efter at blive rige i Herrens Gerning, om vi oplever at se Frugter deraf eller ikke; vi skal arbejde, vidende, at vort Arbejde ikke er forgæves i Herren. Der er intet, vi kan være saa sikre paa som dette, næst vor egen Frelse ved Tro.

EVANGELIET OG ROMERRETTEN.

Af H. P. Hansen.

Ogsaa Ægteskabslovgivningen ændredes under Indflydelse af Kristendommen, der hævdede Ægtepagts Hellighed.

Fra Ægteherrens Side var den Frihed, det gamle Rom's Love gav til Skilsmisse, ubegrænset selv i Republikkens bedste Dage, om den end næppe blev meget brugt. Men som Rom blev rig og fuld af Lüksus, blev Skilsmisser mere hyppige og fandt Sted uden mindste gyldige Grund.

Paulus Omilius, der i sine sam-

tidige Øjne ansaa for en dydsiret Borger, skilte sig fra sin gode og fortræffelige Hustru inden anden Grund end denne: Mine Sko er nye og vel udført, alligevel ønsker jeg at skifte — ingen uden jeg ved, hvor de gnaver. Paa Ciceros Tid var Skilsmisse bleven saa almindelig blandt Mænd af ellers godt Omdømme, at det var en ren Undtagelse, naar Cicero skilte sig fra sin Hustru som han havde levet sammen med i 30 Aar, og som var hans Børns Moder, med den Motivering, at hun havde et ondt Sind, var ødsel og havde handlet mod hans Interesser i Ordningen af hendes private Formue, og fra sin anden Hustru Publilia skilte han sig paa Grund af, at hun ikke naaede nogen Deltagelse for ham i Sorgen over en Datters Død.

Mange vil mindes Livias fremtvungne Skilsmisse, for at hun kunde ægte Augustus; og i de følgende tre Aarhundreder kunde ingen Ægtemand, hvis personlige Fortrin, Rang eller Rigdom gjorde ham til Genstand for Eftertragtelse, undgaa skamløse Kvinders Intrigespil, som søgte at fortrænge hans Hustru. Kvinder var stedse ude om at forbedre deres Stilling, og vi læser om Hustruer, som regnede deres Ægteherre med Aar og skiftede dem lige saa ofte, som der var Valg af Raadsherrer.

Kirkefædrene klagede over den slette Adgang til Skilsmisse, og den blev heller ikke taalt inden for det kristne Samfund, men først fra Konstantins Tid greb Lovgivningen ind paa dette Omraade. Han udstedte et Edikt, hvorefter en Kvinde kun kunde opnaa Skilsmisse fra sin Husbond, dersom han var en Drabsmand, en Troldmand eller en Gravraner, og en Mand kunde kun blive skilt fra sin Hustru, hvis hun gjorde sig skyldig i Hor eller var en Heks.

Senere Kejsere udstedte Edikter, som var endnu mindre gunstige for Skilsmisse, og Justinians Lovsamling bragte Ægteskabslovgivningen om ikke i fuld Overensstemmelse med Ny Testament, saa dog op paa et adskilligt højere moralsk Trin, end den for Tiden staaar paa i de Forenede Stater.

I alle Sydeuropas Lande, hvis Love grundede sig paa Romerretten, blev Justinians Ægteskabslov under Kirkens voksende Indflydelse ændret derhen, at Hor blev den eneste Skilsmissegrund, og at den fraskilte Husbond eller Hustru erklæredes ude af Stand til at indgaa nye Ægteskaber.

Med Hensyn til Ægteskab mellem nærbeslagtede gennemførte de kristne Kejsere tidlig en Lovgivning, der var i Overensstemmelse med Moselovens Forskrifter.

Højst det gamle romerske Lov var en Faders Magt over sit Barn ubegrænset, ja han var endog Herre over dets Liv. Vort Ord „opdrage“ henleder Tanken paa det latinske „tollere“, at drag op fra Jorden eller Gulvet; thi det berøede i den gamle Tid paa denne symbolske Handling eller Udødeligheden af den, om Faderen ønskede, at Barnet skulde leve/eller dø. Og saa længe Faderen levede, udøvede han ubetinget Magt over Barnets Skæbne, dets Arbejde, Indtægter og Familieforhold.

Medens voksne Børn vedblev at være underkastede Faderens Tyranni, til de selv blev gamle Mennesker, vedblev Barnemord at finde Sted, uden at Loven lagde nogen Hindring herfor, selv ind i det fjerde Aarhundrede. Vi hører da Laetantius omtale det som en almindelig Praksis, hvortil der hverken var knyttet Straf eller Skam. Det var ikke før Midten af de fjerde Aarhundrede, at Faderens Ret til at dræbe sit voksne Barn blev ophevet, men i det sidste Tilfælde af denne Art, hvorom der findes Efterretning, slap Faderen næppe nok med Livet fra Publikums Indignation. Til henimod Slut-

ningen af nævnte Aarhundrede kunde en Fader sælge sine Børn som Slaver, ligegyldig hvad Alder de havde. Diokletian begrænsede denne Ret til Salget af nyfødte i Tilfælde, hvor Forældrene var i yderste Nød. Der var naturligt nok kun liden Efterfølgelse paa Slavemarkedet efter Børn i saa spæd en Alder. Tidligere blev Børn i stor Udstrækning opfodt med Slavemarkedet for Øjne, og Diokletians Edikt bidrog derfor til, at Forældre i mange Tilfælde udsatte deres smaa Børn for en tidlig Død.

Paa hele Lovgivningens Omraade var Konstantin en kraftig og virksom Reformator. Saa vidt vi ved, var han den første i hele den hedenske Verden, der udstedte et Edikt, der gjorde Barnemord til en Forbrydelse og stillede det med Hensyn til Straf paa lige Trin med andet Mord. Han gav ogsaa den første Fattiglov — selvfølgelig med Undtagelse af den hebraiske — en Lov, hvorefter Børn af Forældre, der var for fattige til at forsørge dem, blev forsynet med Føde og Klæder paa Bekostning af de offentlige Midler. Børn blev nu ogsaa Eneavvinger til deres Moders Ejendom, som tidligere var bleven inddraget under Faderens Besiddelser.

Selv om denne Lovgivnings Enkeltheder, der kunde føres langt videre endnu, kan synes at være af underordnet Interesse, har de ikke des mindre betydelig etisk Værdi og Betydning, eftersom vi overalt i Lovgivningen, hvor der er Tale om etiske Principper, sporer den nye Kraft, der med Evangeliet er ført ind i Samfundslivet og gennemtrængt og omdanner dette efter guddommelige Love om, hvad der er godt og ondt, ret og uret.

En af Lovgivningens vigtigste Opgaver bestaar i Folkets moralske Opdragelse. Af des større Betydning er Fuldkommenheden af den romerske Lovgivning, sammenlignet med andre Systemer. Og der kan ikke være nogen fornuftig Tvivl om, at den romerske Lov fra Kristendommen har modtaget selve den Karakter, der hæver den til sin Førsterang, fornyer dens Kraft og gør dens Grundsætninger anvendelige for alle Tider.

De gamle Kirkefædre lagde i Overensstemmelse med Evangeliet stærkt Eftertryk paa alle Menneskers Lighed over for Gud, paa Ægtepagts uangribelige Hellighed og paa de enkelte Familiemedlemmers gensidige Ret og Pligt, og deres Skrifter, særlig Tertullians og Laetantius, er fulde af Klager over de Onder, paa hvilke den ny Lovgivning tog Sigte.

De samme Fædre mindes ogsaa Apostlenes og Mesterens fattige Stand som Haandværkere, der arbejdede for det daglige Brød, og de knytter stedse Værdighed og Ære til Haandens Arbejde, der stod i saa ringe Anseelse blandt de klassiske Folk. Kirken var saaledes selv gennemsyret af de Grundsætninger, som virkelig gjordes i den borgerlige Lovgivning, saa snart Rommeriget af Navn blev kristent.

Vi har derfor al Grund til at tro, at Kristendommen var en af de vigtigste forenede Kræfter i Udførelsen af den borgerlige Lov under de første kristne Kejsere til det mest fuldkomne Lovsystem, man endnu har kendt — et System, der har overlevet det Kejserrige, der skabte det, og sikret Frihed og Rettigheder for Folk, som ikke da fandtes, og er bestemt til at udvide sin Indflydelse til kommende Tider.

Man kan ikke let overvurdere den moralske Magt den romerske Lov udøvede i Retning af at fremme og værne om alt det, der er af den største Værdi i moderne Civilisation. Den gamle romerske Civilisation trængte i høj Grad til Genfødselse. Den sugede Hjerteblodet ud af Folket, stjal dets Marv og forringede dets numeriske Styrke, i den

Grad endogsaa, at det kun var ved Indvandring og Indfald af Raecer, som regnedes for Barbarer, at Folkemængden holdtes vedlige. De mørke Tider var uundgaaelige, fordi den Olie, der naaede den gamle Verdens Lys, var udrændt. Det eneste Lys, der var tilbage, var det Lys, som aldrig skal slukkes, men som endnu kun var i sit Gry.

Selv den kristne Religion som Religion overlevede nærmest som den i Aabenbaringen, der havde en Plads beredt for sig i Orkenen af Gud. Ritualer fandtes, og der var sikkert nok den sande apostoliske Rækkefølge som ikke blev afbrudt, selv om den var skjult i Apenninernes Klippefæstninger uden for Rækkevidden af Pavens Band og Sværd.

Men før Kristendommen havde mistet sin Identitet, havde dens Etik heldigvis aflejret sig i den romerske Lovgivning. Og siden Loven var kristelig, værnekirken om dens Ukrænkelighed; ikke mindst Ægteskabslovgivningen, som er en Grundsten for et sundt Samfundsliv, blev opretholdt med Streghed af Kirken.

Blev Evangeliet straalende Lys skjult under en Skæppe, og Traditionens blege Tællepraasat paa Stagen, medens Mørket trængte ind over Folkene, saa havde Guds Ord dog som Sættet gennemtrængt Lovgivningen og givet denne en bevarende Kraft, som spores overalt.

Var Mørket indtraadt, før disse Love blev givet, er det let at skønne, hvor dybt Verden vilde være sunket i Fordervelse, næsten udover Muligheden for Redning. Men langt de fleste Hjem var under Middelalderens Vintermørke byggede efter det kristne Mønster med Forældre forenede i ubrødelig Ægtepagt, med Børn, der voksede op i Lære af Forældrenes Kærlighed, og der fandtes et Samfund, der, hvor lavt det end stod i aandelig Henseende, dog holdt de store etiske Principper, hvorpaa Lovene grundede sig, i Ære, og som havde Kræfter til Fremskridt og ejede Profetien om en Genfødselse — der fandt en ustandselig Vækst Sted under de mørke Skyer: humane Principper slog Rod og vandt Styrke, Ridderskabets Aand gav Æresfølelsen Næring, og Agtelsen for Kvinden blev en fremherskende Følelse, som gennemtrængte hele Samfundet, de barbariske Krigslove blev afskaffede, og det gjordes gældende, at ogsaa overvundne Fjender havde Krav, som burde høres.

Det var væsentlig i Kraft af den kristne Moral, der gennemsyrede Lovgivningen, at den Verden, der hævdede sig over de mørke Vande med Glimt, der var sølede Reformationen, viste et umaadeligt Fremskridt i alle den kristne Civilisations Elementer forud for den Verden, der var gaaet til Hvile i den lange Søvn.

Men det maa ikke glemmes, at det var de religiøse Institutioner, der bevarede Loven, det var dem, der vedligeholdt dens moralske Kraft og gav Respekten for den Næring — de var Arnen, hvorpaa den hellige Ild brændte, selv om det var nok saa svagt.

Næst efter det første kristne Aarhundrede var de to Aarhundreder, som ligger mellem Konstantin og Justinian, der holdt det kristne Ideal højt i sin Lovgivning, maaske af større Betydning for menneskelig Velfærd og Lykke end nogen anden tilsvarende Periode i Verdenshistorien.

De gav for første Gang den hedenske Verden Love, der hvilede paa den evige Retfærdigheds Principper, som vi kender dem fra Kristendommens hellige Skrifter, Guds Ord.

Og alle Love, der hviler paa denne Klippegrund vil leve og være og blive til Velsignelse for det menneskelige Samfund, medens de, der hviler paa anden Grund, maa dele Skæbne med

det Hus, som er bygget paa Sand.

THORA ESCHES ERINDRINGER.

Thora Esche: Erindringer fra mit Liv og min Gerning.
(Frimodts Forlag.)

„Jeg er ikke literært dannet eller i Besiddelse af nogen særlig Begavelse i den Retning“, saaledes begynder Bogen. Der kan være Mangler i litterær Henseende, og Fremstillingen er undertiden lidt bred, men man maa være Forfatterinden taknemlig for, at hun har givet efter for mange Opfordringer om at nedskrive sine Livserindringer og dermed Magdalenhjemmets Historie i de første ca. 40 Aar.

Frk. Esche var — medens jeg er ved at skrive dette, er der kommen Efterretning om hendes Død — en af de mærkeligste og mest betydelige Kvinde-skikkelser i vort Land, ren, stærk, begavet, fyldt af en brændende og forstaaende Kærlighed til vildledte unge Kvinder, hvem det var hendes Livskald at blive en Moder for. „Hvor gælder det dog om, at alle, der vil hjælpe deres Medmennesker, sætter sig ind i de Paagældendes Stilling og faar en dyb Forstaaelse af, at hver enkelt har et Hjerte ganske som vi andre og trænger om muligt til endnu større Kærlighed og Hensynsfuldhed end vi“ (S. 196) — denne „større“ Kærlighed og Hensynsfuldhed besad hun, og den var hendes Styrke, den skyldtes det meget, hun naaede. Det faar man et levende Indtryk af i Bogen — vi, der har kendt hende lidt nærmere, møder hende her, som vi har kendt hende.

Det er ejendommeligt at se, hvorledes hun fra sin første Ungdom blev ledet hen mod sin Livs-gerning. 16 Aar gammel havde

hun sit Livs største Sorg. En Barndomsven, hun havde kendt, fra han var 6, hun 4 Aar, og til hvem der var vokset en dyb Kærlighed frem hos hende, blev brat røvet fra hende; hans Moder, der havde mærket, hvorledes Forholdet havde udviklet sig mellem de unge, kom en Dag med den Erklæring: Min Søn maa aldrig ægte en fraskilt Datter (hendes Moder var trods sin Børn og sine Taarer tvungen af sin Fader til at ægte en rig Mand, syv Aar holdt hun ud, maatte saa søge Skilsmisse, hun blev en god Moder for sine Børn). Hun fik ikke en Gang Lov at se ham Farvel, saa han aldrig mer. Denne Sorg førte hende efter megen Sjælekamp tilsidt til fuld Overgivelse til Gud — dog først syv Aar senere. 14 Dage efter, at det frygtelige Slag havde ramt den unge Pige, havde hun en Oplevelse, der ledte hendes Tanker i Retning af det, hun vidste sit Liv til. Hun gaar med sin Moder paa Østergade, to letfærdige unge Piger gaar forbi dem. Hvem det var? „Tys, stille mit Barn!“ — „Moder, jeg maa vide, hvem det var.“ — „Moder for.“ „Hvor gælder det dog om, at alle, der vil hjælpe deres Medmennesker, sætter sig ind i de Paagældendes Stilling og faar en dyb Forstaaelse af, at hver enkelt har et Hjerte ganske som vi andre og trænger om muligt til endnu større Kærlighed og Hensynsfuldhed end vi“ (S. 196) — denne „større“ Kærlighed og Hensynsfuldhed besad hun, og den var hendes Styrke, den skyldtes det meget, hun naaede. Det faar man et levende Indtryk af i Bogen — vi, der har kendt hende lidt nærmere, møder hende her, som vi har kendt hende.

Det er ejendommeligt at se, hvorledes hun fra sin første Ungdom blev ledet hen mod sin Livs-gerning. 16 Aar gammel havde hun sit Livs største Sorg. En Barndomsven, hun havde kendt, fra han var 6, hun 4 Aar, og til hvem der var vokset en dyb Kærlighed frem hos hende, blev brat røvet fra hende; hans Moder, der havde mærket, hvorledes Forholdet havde udviklet sig mellem de unge, kom en Dag med den Erklæring: Min Søn maa aldrig ægte en fraskilt Datter (hendes Moder var trods sin Børn og sine Taarer tvungen af sin Fader til at ægte en rig Mand, syv Aar holdt hun ud, maatte saa søge Skilsmisse, hun blev en god Moder for sine Børn). Hun fik ikke en Gang Lov at se ham Farvel, saa han aldrig mer. Denne Sorg førte hende efter megen Sjælekamp tilsidt til fuld Overgivelse til Gud — dog først syv Aar senere. 14 Dage efter, at det frygtelige Slag havde ramt den unge Pige, havde hun en Oplevelse, der ledte hendes Tanker i Retning af det, hun vidste sit Liv til. Hun gaar med sin Moder paa Østergade, to letfærdige unge Piger gaar forbi dem. Hvem det var? „Tys, stille mit Barn!“ — „Moder, jeg maa vide, hvem det var.“ — „Moder for.“ „Hvor gælder det dog om, at alle, der vil hjælpe deres Medmennesker, sætter sig ind i de Paagældendes Stilling og faar en dyb Forstaaelse af, at hver enkelt har et Hjerte ganske som vi andre og trænger om muligt til endnu større Kærlighed og Hensynsfuldhed end vi“ (S. 196) — denne „større“ Kærlighed og Hensynsfuldhed besad hun, og den var hendes Styrke, den skyldtes det meget, hun naaede. Det faar man et levende Indtryk af i Bogen — vi, der har kendt hende lidt nærmere, møder hende her, som vi har kendt hende.

Julekort 1920

A. Danske Julekort.

Nr. 1725. — Fine firedebelt Kort med Julehilsen paa en smagfuldt forisret Forside og stemningsfulde Julevers paa de indlagte Blade. Alle med Silkesløjfe eller Silkesnor og Kvaster. Pris per Stk. 25 Cents. 5 forskellige for \$1.00. Per Dusin, sorteret eller ens efter Ønske \$2.25.

Nr. 1720. — Smukke firedebelt Kort med Landskaber og Julegrønt, eller Juleescener samt „Glædelig Jul paa Forsiden. Indvendig passende Vers. Størrelse circa 4x6 Tommer. Hver i særskilt Konvolut. Pris 20 Cents. 6 sorteret eller ens for \$1.00. 12 for \$1.75.

Nr. 1715. — Firedebelt Kort i smagfulde Mønstre med Julehilsen udvendig og forskellige passende Julevers paa indlagte Blade. Dels med og dels uden Baand og Sløjfe. Pris 15 Cents. Per Dusin \$1.50.

Nr. 1710. — Et særdeles smagfuldt lille firedebelt Julekort med et kønt lille Julebillede forpaa. Indvendig Julehilsen og passende Vers. Pris 10 Cents. Per Dusin \$1.00. Per 100 \$6.00.

Nr. 1810. — Størrelse 4x5½ Tommer. Paa Forsiden større Landskabsbilleder i delicate Farver — veritabile Kunstværker — samt „Glædelig Jul“ i blaat. Paa tredje Side et stemningsfuldt Julevers. Fjere forskellige Mønstre og Vers. Pris 10 Cents. Per Dusin \$1.00.

Nr. 1705. — Smagfuldt enkelt Julekort med et ganske lille, fint Julebillede i ophøjet Tryk forpaa. Bagpaa Julevers eller Bibeltekst. Pris per Dusin, 50 Cents.

Nr. 1805. — Størrelse 2½x4½ Tommer. Smaa Vinterlandskaber i forskellige Mønstre og „Glædelig Jul“ i brun Farve paa Forsiden. Indvendig forskellige velvalgte Julevers. Pris per Dusin 50 Cents.

Nr. 257. — Et ganske lille dobbelt Kort med et smukt Landskab i Oval paa Forsiden. Indvendig Julehilsen og Verset: „Syng nu, Børneflokk, syng glad!“ Pris per Dusin 25 Cents. Per 100 \$1.75.

Nr. 1900 A. — Forskellige — dels ældre — dobbelte Julekort, fuldstændig rene og uskadede og alle med Julehilsen og kristelige Julevers til at vedlægge Gaver til Søndagskolebørn. Speciel Pris — i Partier paa mindst 25 Kort — \$3.00 per 100.

Nr. 1900 B. — Forskellige ældre enkelte Julekort dels med og dels uden Julevers men alle med Julehilsen og passende Billeder. Passende til at vedlægge Gaver til Søndagskolebørn. Speciel Pris — i Partier paa mindst 25 Kort — \$1.50 per 100.

Christmas Cards.

No. 5301 A. — Dainty white folder 2½x4 inches in size, with neat Christmas design in red and green and appropriate greeting on front. Inside the Christmas message is expressed in pretty stanzas selected from Christmas hymns. Four different designs with a different stanza for each. Envelopes to match. Price 10 Cents. Per Doz., \$1.00.

No. 5301 B. — Same as No. 5301 A in size and quality, but with different designs and greetings. Appropriate Scripture texts inside instead of stanza. Four different designs and texts. Price 10 Cents. Per Doz., \$1.00.

No. 5303 A. — A very pretty card of white vellum-finished cardboard, 3¼x4½ inches in size. Christmas and New Year greetings in beautiful script and small landscape in dainty coloring on front. Appropriate Scripture texts printed on back. Three different designs and texts. Envelopes to match. Price 10 cents. Per Doz. \$1.00.

No. 5303 B. — Same as above but with different designs and greetings. Selected stanzas from Christmas hymns printed on back instead of texts. Price 10 Cents. Per Doz. \$1.

DANISH LUTH. PUBL. HOUSE,
Blair, Nebraska.